

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
Г. С. СКОВОРОДИ

Кафедра загальної педагогіки і педагогіки вищої школи

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ:

методичні матеріали до семінарських занять та самостійної роботи студентів, які здобувають фахову підготовку освітнього рівня «магістр», галузі знань 01 «Освіта» за спеціальністю 014 «Середня освіта».

Укладач:

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи Пісоцька М. Е.

Харків

2019

Змістовий модуль 2. Організація навчально-виховного процесу у вищій школі.

Тема 1. (Семінарське заняття № 1) Форми організації навчання у вищій школі. Організація, методика та техніка читання лекції.

Питання для обговорення:

1. Поняття про форми організації навчання у вищій школі та їх класифікація.
2. Лекція: її сутність, функції, переваги та недоліки лекційного навчання, види лекцій.
3. Вимоги до лекції її структура.
4. Оцінка якості лекції, її критерії. Методичні поради викладачам щодо вдосконалення лекторської майстерності.

Завдання для самостійної роботи

1. Дайте визначення поняття «форми організації навчання». Пригадайте різні класифікації форм організації навчання у закладах вищої освіти. Віднесіть відомі Вам форми організації навчання до певних груп. Наприклад, консультація (теоретична чи практична, індивідуальна чи групова).
2. Дайте визначення лекції як форми організації навчання. Схарактеризуйте її специфіку, особливі можливості.
3. Віднайдіть 5 висловлювань відомих учених-педагогів щодо їхнього ставлення до лекції.
4. Схарактеризуйте сучасні проблеми лекційного викладання.
5. Обґрунтуйте чому на практиці викладачам не завжди вдається реалізувати всі функції лекції.
6. Схарактеризуйте різні підходи до класифікації сучасної лекції, попередньо склавши опорну схему для своєї відповіді.
7. Доведіть необхідність використання різних видів лекцій у викладанні дисциплін.
8. Назвіть дидактичні принципи відбору і викладення матеріалу лекцій.
9. Обґрунтуйте вимоги до лекції.
10. Схарактеризуйте етапи з яких складається структура лекції
11. Назвіть фази лекції та їх тривалість. Запропонуйте можливі прийоми активізації уваги студентів, що можна використовувати на різних її фазах.

12. Наведіть аргументи на за і проти традиційного записування лекцій.

13. Підготуйте *доповідь* на тему: «Досвід викладачів ЗВПО другої половини ХХ – початку ХХІ століття щодо індивідуалізації навчання студентів на лекції». При виконанні завдання зверніться до переліку допоміжної літератури [24] та скористайтеся наданим алгоритмом.

Алгоритм підготовки доповіді.

1. Визначте мету доповіді.
2. З опорою на дидактичні принципи підберіть необхідний матеріал щодо її змісту.
  2. Складіть план доповіді.
  3. Розташуйте зібрану інформацію у визначеній логічній послідовності.
  4. Підготуйте тези виступу.
  5. Запам'ятайте текст, промовляючи його неодноразово з відповідною інтонацією, мімікою, жестами.

14. Розробіть структуру, зміст лекції з фахової дисципліни (тему узгодьте з викладачем) та підготуйтеся до «програвання» її фрагменту на занятті, прийнявши до уваги критерії оцінки якості лекції.

Список рекомендованої основної літератури: 5-9; 12.

Список рекомендованої допоміжної літератури: 4; 7-9; 11; 14-15.

Список рекомендованих інформаційних ресурсів: 4; 6-9; 10.

Тема 2. (Семінарське заняття № 2) Форми організації навчання у вищій школі. Методика підготовки і проведення семінарських, практичних і лабораторних занять

Питання для обговорення:

1. Завдання та функції семінарських занять у вищій школі. Методика їх організації та проведення. Критерії оцінки семінарського заняття, умови ефективності проведення.
2. Завдання та функції практичних занять у вищій школі. Методика їх організації та проведення. Критерії оцінювання.
3. Лабораторні роботи (практикуми) у ВНЗ, екскурсії, консультації, конференції.
4. Позааудиторні форми роботи (гуртки, факультативи, секції, клуби за інтересом, спортивні товариства, участь у громадських організаціях).
5. Виробнича практика як засіб професійної самореалізації студентів: завдання, зміст, види, оформлення результатів, нові підходи до її організації й проведення.

Завдання для самостійної роботи

1. Позначте відповідність між формами організації навчання студентів, що розташовані у лівій частині Таблиці 1 та їхнім визначенням, наведеним у правій частині.

Таблиця 1

Визначення форм організації навчання у ЗВО

Форми організації навчання	Визначення
1. семінар	А. форма організації навчання, у межах якої студент під керівництвом викладача проводить експерименти чи досліди з метою практичного підтвердження теоретичних положень навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи з лабораторним обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, оволодіває методикою експериментальних досліджень у конкретній галузі
2. практичне заняття	Б. форма організації навчання в умовах природного ландшафту, виробництва, музею, виставки, що передбачає спостереження і вивчення суб'єктами навчання різних об'єктів і явищ
3. лабораторне заняття	В. форма організації навчання, за якої викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування
4. консультація	Г. форма організації навчання, при якій студент отримує від викладача відповіді на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування
5. екскурсія	Д. форма організації диференційованого навчання, надпрограмне заняття, право вибору якого на добровільній основі залишається за студентами
6. факультатив	Ж. форма організації навчання, яка передбачає самостійне вивчення студентами окремих питань і тем лекційного курсу з наступним обговоренням на заняттях результатів їхньої навчально-пізнавальної діяльності

2. Доведіть важливе місце семінарських занять в навчальному процесі сучасної вищої школи.

3. Позначте варіант, у якому правильно наведені типи семінарів:

- а) орієнтаційний семінар, спецсемінар, семінар-бесіда, мозкова атака;
- б) просемінар, орієнтаційний семінар, власне семінар, спецсемінар;

в) просемінар, власне семінар, спецсемінар.

4. Обґрунтуйте різницю між семінаром-бесідою та семінаром-дискусією, семінаром-дискусією та мозковою атакою щодо сутності та методики проведення.

5. Проаналізуйте кілька семінарських занять, прийнявши до уваги критерії їхньої оцінки та умови ефективності семінарського заняття.

6. Визначте основні завдання практичних занять з обраної за власним бажанням дисципліни серед тих, що вивчаються на Вашому факультеті.

7. Порівняйте структуру семінарського та практичного заняття.

8. Підготуйте *доповідь* на тему: «Досвід викладачів ЗВПО другої половини ХХ – початку ХХІ століття щодо індивідуалізації навчання студентів на семінарських, практичних заняттях, лабораторних роботах». При виконанні завдання зверніться до переліку допоміжної літератури [24].

9. Розробіть декілька варіантів планів практичного заняття з однієї теми курсу.

10. Розробіть структуру, зміст практичного заняття з фахової дисципліни (тема узгоджується з викладачем) та підготуйтеся до «програвання» його фрагменту на занятті, прийнявши до уваги критерії оцінки практичних занять.

11. Схарактеризуйте види консультацій, попередньо склавши опорну схему для власної відповіді.

12. Визначить функції консультації до семінарського, практичного заняття, до підготовки курсової, дипломної, магістерської роботи, до іспитів.

13. Підготуйте *доповідь* на тему: «Досвід викладачів ЗВПО другої половини ХХ – початку ХХІ століття щодо індивідуалізації навчання студентів на консультаціях». При виконанні завдання зверніться до переліку допоміжної літератури [24].

14. Доведіть необхідність проведення викладачами консультацій за викликом.

15. Доведіть чому при організації екзаменаційних консультацій викладачу доцільно не надавати одразу після запитання студентам вичерпної відповіді. Що спочатку має вяснити викладач?

16. Обґрунтуйте завдання які вирішує екскурсія.

17. Наведіть приклади тематики екскурсій, проведення яких Ви вважаєте необхідними для Вашої фахової підготовки.

18. Складіть узагальнюючу таблицю, у якій були би наведені види екскурсій, етапи підготовки, умови ефективності екскурсій.

19. Розробіть завдання для студентів за обраною Вами темою екскурсії.

20. Дайте загальну характеристику позааудиторних занять з обраної за власним бажанням дисципліни серед тих, що вивчаються на Вашому факультеті.

21. Складіть план роботи факультативу, зазначивши питання, що будуть вивчатися.

22. Запропонуйте тему конференції, способи активізації студентів у процесі її проведення.

23. Підготуйте *доповідь* на тему: «Досвід викладачів ЗВПО другої половини ХХ – початку ХХІ століття щодо індивідуалізації навчання студентів у процесі проведення педагогічної практики». При виконанні завдання зверніться до переліку допоміжної літератури [24].

24. Надайте Ваші пропозиції щодо покращення організації педагогічної практики.

Список рекомендованої основної літератури: 5; 6-9; 12.

Список рекомендованої допоміжної літератури: 4; 7-9; 11; 13-16.

Список рекомендованих інформаційних ресурсів: 4; 6-9; 10.

Тема 4. (Семінарське заняття № 3) Зміст освіти у вищій школі.

Питання для обговорення:

1. Поняття про зміст освіти та його компоненти.
2. Вимоги до змісту освіти у вищій школі.
3. Офіційно-нормативні документи, що регламентують зміст вищої освіти.

Завдання для самостійної роботи

1. Дайте визначення поняття «зміст освіти». Обґрунтуйте взаємозв'язок функцій навчання та компонентів змісту освіти.

2. На основі аналізу науково-педагогічної літератури систематизуйте принципи, які визначають відбір та структурування змісту підготовки викладачів вищої школи в магістратурі.

3. Ознайомтеся із змістом Статті 10. «Стандарти вищої освіти» Закону України «Про вищу освіту»

4. Здійснить аналіз навчального плану освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» та «магістр» за Вашої спеціальності. Зверніть увагу на типи навчальних предметів, що необхідні для підготовки фахівця, структурні компоненти навчального плану, співвідношення часу, відведеного на аудиторні заняття та

самостійну роботу студента.

5. Схарактеризуйте структуру і зміст навчальної програми з певної дисципліни (за власним вибором).

6. Внесіть пропозиції щодо введення курсів за вибором студентів, вивчення яких було б доцільним на Вашому факультеті.

7. Надайте поради щодо удосконалення сучасного підручника з певної дисципліни (за власним вибором), що вивчається на Вашому факультеті.

Список рекомендованої основної літератури: 1; 5; 6-9; 12.

Список рекомендованої допоміжної літератури: 1; 3; 4; 10.

Список рекомендованих інформаційних ресурсів: 1; 2; 4; 5; 10.

Тема 5. (Семінарське заняття № 4) Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів. Методика організації тестового контролю у ВНЗ

Питання для обговорення:

1. Сутність і функції педагогічного контролю.

2. Вимоги до здійснення контролю.

3. Види і методи обліку успішності студентів.

4. Критерії оцінки знань студентів.

5. Моніторинг якості професійної підготовки майбутніх фахівців: сутність, функції, види, методичні поради щодо його організації у ЗВПО.

Завдання для самостійної роботи

1. Схарактеризуйте компоненти та основні функції контролю в навчанні.

2. Обґрунтуйте власну позицію стосовно думки Ш. О. Амонашвілі, згідно якої уподібнення понять «оцінка» і «відмітка» рівносильне ототожненню процесу розв'язання задачі з його результатом.

3. Підготуйте *доповідь* на тему: «Оцінювання навчальних досягнень студентів: історико-педагогічний аспект». При виконанні завдання зверніться до переліку допоміжної літератури [26].

4. Позначте відповідність між принципами контролю, що розташовані у лівій частині Таблиці 2 та їхнім змістом, наведеним у правій частині.

Таблиця 2.

Принципи педагогічного контролю.

Принципи	Зміст принципу
1. об'єктивності	А. передбачає врахування рівня знань, досягнень і труднощів у роботі кожного окремого індивіда, що дозволяє виявляти характер індивідуальної допомоги, яку йому можна надати
2. гласності	Б. полягає у виявленні викладачем поваги, віри в можливість кожного студента, педагогічного такту
3. усебічності оцінювання	В. передбачає науково обґрунтований зміст запитань, завдань, вимог, неупереджене ставлення викладача до студентів, дотримання критеріїв оцінювання навчальних досягнень з конкретного предмета
4. індивідуального характеру оцінювання	Г. передбачає охоплення оцінюванням знань, умінь, навичок з всіх розділів програми, а також оволодіння навичками самостійної роботи
5. етичного ставлення до студентів	Д. створює умови для реалізації функцій контролю, підвищення інтересу особистості до його проведення і результатів)
6. різноманітності форм, методів контролю	Е. вимагає відповідності контрольних завдань тому, що намічено перевірити, усталеності результатів, що отримуються при повторному контролі.
7. валідності й надійності контролю	Ж. передбачає навчання студентів прийомам роботи з підручниками, посібниками під час повторення, узагальнення навчального матеріалу
8. підготовка студентів до здійснення контролю і самоконтролю знань	З. полягає в повідомленні індивіду результатів оцінювання, поясненні тієї чи іншої оцінки

5. Підготуйте доповіді за темами:

- «Міжсесійний контроль - попередня, поточна, тематична перевірка (мета, організація, переваги і недоліки)»;

- «Підсумковий контроль - курсові, дипломні роботи, заліки, семестрові,

державні іспити (мета, організація, переваги і недоліки)».

6. Підготуйте доповіді за темами:

-«Тестовий контроль знань (сутність, види тестів, етапи розробки тестових завдань, переваги і недоліки тестового контролю)»;

-«Досвід викладачів ЗВПО другої половини ХХ – початку ХХІ століття щодо індивідуалізації навчання студентів на етапі контролю». При виконанні завдання зверніться до переліку допоміжної літератури [24].

7. Зробіть порівняльний аналіз традиційного та модульно-рейтингового контролю знань та вмінь студентів.

8. Порівняйте традиційні та нетрадиційні форми контролю. Обґрунтуйте власну позицію щодо надання переваги певним формам контролю.

9. Оцініть власні навчальні досягнення з певної дисципліни, спираючись на наведені у Таблиці 3 критерії оцінювання навчальних досягнень студентів.

Таблиця 3

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень	Рівні навчальних досягнень			
	низький	середній	достатній	високий
характеристика відповіді студента (цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність)				
якість знань (осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність)				
ступень сформованості загальнонавчальних і предметних умінь і навичок				
рівень оволодіння розумовими операціями (аналіз, синтез, виділення головного тощо)				
досвід творчої діяльності (вміння формулювати та розв'язувати проблеми, висувати гіпотези)				
самостійність оцінних суджень				

10. На основі аналізу матеріалів педагогічної преси підготуйте доповідь на тему: «Моніторинг якості професійної підготовки майбутніх фахівців: сутність,

функції, види, методичні поради щодо його організації у ЗВПО». При виконанні завдання зверніться до переліку допоміжної літератури [3; 27; 28].

11. Обґрунтуйте різницю між контролем та моніторингом.

Список рекомендованої основної літератури: 3; 5; 6-9; 12.

Список рекомендованої допоміжної літератури: 2; 18-20.

Список рекомендованих інформаційних ресурсів: 10.

Тема 7. (Семінарське заняття № 5) Методи і форми виховання у вищому навчальному закладі. Завдання і функції куратора академічної групи

Питання для обговорення:

1. Сутність виховного процесу, його принципи.
2. Методи виховання студентів, фактори, що визначають вибір методів виховання.
3. Основні напрями й критерії виховної роботи.
4. Система виховної роботи зі студентами у вищому навчальному закладі, її організаційно-методичне забезпечення.
5. Виховна робота в академічній групі. Роль та функції куратора академічної групи.
6. Особливості студентського самоврядування у вихованні студентів.

Завдання для самостійної роботи

1. Розкрийте сутність та специфіку виховання студентів у закладах вищої освіти.

2. Підготуйтеся до представлення у візуальній формі обраного шляхом жеребкування принципу виховання.

3. Складіть кросворд до питання «Принципи виховання».

3. Заповніть пропущені місця в Таблиці 4.

Таблиця 4.

Методи виховання

Групи методів виховання	Методи виховання	Функції методів виховання
Методи формування свідомості	освічення	
Методи формування досвіду поведінки	вправи	

--	--	--

Продовження Таблиці 4.

Групи методів виховання	Методи виховання	Функції методів виховання
Методи стимулювання і корекції поведінки	заохочення	
Методи самовиховання	самопостереження	

4. Розробіть анкету для опитування студентів щодо організації виховної роботи на Вашому факультеті.

5. Складіть програму виховної роботи із студентами 1 курсу факультету мистецтв та заповніть Таблицю 5.

Таблиця 5.

Програма виховної роботи із студентами 1 курсу факультету мистецтв

Напрями виховної роботи	Зміст виховної роботи	Форми виховної роботи
-------------------------	-----------------------	-----------------------

Виконуючи завдання дотримуйтесь принципів планування виховної роботи: 1) індивідуально-особистісного підходу (забезпечується вивченням особистості кожного студента й визначенням на цій основі перспектив залучення його до виховної діяльності закладу вищої освіти); 2) цілеспрямованості (передбачає таке проектування виховної роботи, яке забезпечить виконання визначених на період планування завдань виховання студентської молоді); 3) комплексності (означає прогнозування виховної роботи за різними її напрямками).

6. Розробіть критерії оцінки для вибору кращої академічної групи факультету.

7. Ознайомтесь з Положенням про спілку студентської молоді ХНПУ імені Г. С. Сковороди та обґрунтуйте на основі отриманої інформації значення та особливості студентського самоврядування.

Список рекомендованої основної літератури: 3; 5;6-9; 12.

Список рекомендованої допоміжної літератури:5; 12.

Список рекомендованих інформаційних ресурсів: 5; 10.

Рекомендована література

Основна література

1. Андрущенко В. П. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу) / В. П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С. 11-23.

2. Васильєва М. П. Теорія педагогічної деонтології : монографія / М. П. Васильєва ; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х. : Нове слово, 2003. – 216 с.

3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : навч. посіб. / С. С. Вітвицька. - К. : Центр навчальної л-ри, 2003. – 320 с.

4. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. за модульно-рейтинговою системою навчання для студ. магістратури / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – 395 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk702798.pdf>

5. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко – Д., 2014. – 416 с. URL : <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>

6. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання., 2005. – 485 с. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-book-105.html>

7. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи / З. Н. Курлянд. – К.: Знання, 2009. – 387 с. URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/416808.pdf

8. Лекції з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / за ред. В. І. Лозової. 2-е вид., доп. і випр. – Х. : «ОВС», 2010 – 480 с.

9. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / В. Л. Ортинський ; М-во освіти і науки України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с. URL : <https://subject.com.ua/pdf/254.pdf>

10. Пехота О. М. Особистісно орієнтоване навчання : підготовка вчителя : монографія / О. М. Пехота, А. М. Старєва. – 2-е вид., доповн. та перероб. – Миколаїв : Іліон, 2006. – 272 с. URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/413959.pdf

11. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – К. : А.С.К., 2007. – 144 с. URL : <https://www.twirpx.com/file/467588/>

12. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / М. М. Фіцула. – К. : «Академвидав», 2006. – 352 с. URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/412096.pdf

Допоміжна література

1. Андрущенко В. Інноваційний розвиток освіти в стратегії «українського прориву» / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2008. – № 2. – С. 10-17.

2. Артюхова О. Моніторинг якості вищої професійної освіти в українських університетах / О. Артюхова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. - 2016. - № 7. - С. 122-133. URL : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
3. Батечко Н. Г. Сучасні підходи до формування змісту підготовки майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури / Н. Г. Батченко. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.pptp_2013...
4. Бондар В. Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів / В. Бондар. – К. : Либідь, 2005. – 252 с. URL : https://www.studmed.ru/bondar-v-didaktika_5140fe3d3fa.html
5. Довідник з виховної роботи зі студентами / В. І. Тернопільська, Т. В. Коломієць, І.О. Піонтківська. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. — 264 с.
6. Зайченко І. В. Теорія і методика професійного навчання : навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 8.18010021 «Педагогіка вищої школи» / І. В.Зайченко. – К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2014. – 548 с. URL : http://dglib.nubip.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/137/1/Zajchenko_Teor%D1%96ja%20%D1%96%20metodika.pdf
7. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / В. В Каплінський. – Вінниця : ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 – 224 с. URL : <http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf?id=1cce4002-ce8d-4991-809f-f0fcd3d3994b>
8. Крикун О. О. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О. О. Крикун. – Х. : ХНУ імені В .Н. Каразіна, 2012. – 236 с.
9. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьева, Г. І. Матукова. – К. : КНТ, 2014. – 262 с. URL : http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream/0564/342/1/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB_%D0%B2%D0%B8%D1%89%D1%88%D0%BA.pdf
10. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Київ, 2016. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf>
11. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / В. М. Нагаєв. – К. : ЧП, 2007. – 211 с. URL : <https://studfile.net/preview/4495672/>
12. Педагогіка: баз. підруч. для студ. вищ. навч. закладів III-IV рівнів акредитації / кол. авторів; за ред. І. Ф. Прокопенка. – Х. : Фоліо, 2015. – 572 с.
13. Пісоцька М. Е. Індивідуалізація навчання студентів природничо-математичних спеціальностей педагогічних вузів УРСР у 50-ті роки ХХ століття в процесі організації практики. Innovative solutions in modern science. 2017. № 3 (12). С. 54–69. <https://naukajournal.org/index.php/ISMSD/article/viewFile/1163/1275> URL :
14. Пісоцька М. Е. Індивідуалізація навчання студентів природничо-математичних спеціальностей педагогічних інститутів УРСР в аудиторній діяльності у 50-ті роки ХХ століття. Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. Харків : Видавець Рожко С. Г., 2017.

Вип. 56. С. 343–353.

15. Пісоцька М. Е. Комп'ютерна підтримка індивідуалізації навчання студентів природничо-математичних спеціальностей педагогічних університетів України у 2000-ні роки. Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. Харків : ДІСА ПЛЮС, 2017. Вип. 58. С. 60–70.

16. Пісоцька М. Е. Досвід індивідуалізації допомоги студентам у виконанні завдань педагогічної практики в педвузах УССР у 60-ті – 80-ті роки ХХ століття. *Інновації в підготовці та професійній діяльності фахівців соціальної галузі* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (24 листоп. 2017 р.) Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. С. 42–43.

17. Постоян Т. Г. Освітні технології : навч. посіб. / Т. Г. Постоян. – Одеса : вид. Букаєв Вадим Викторович, 2014. – 204 с. URL : <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/1998/1/Postoian.PDF>

18. Хотченко І. А. Оцінювання навчальних досягнень школярів і студентів: історико-педагогічний аспект. URL : [www.irbis-nbuv.gov.ua > cgi-bin > irbis_nbuv > cgiirbis_64 > articles](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64/articles)

19. Щекатунова, Г. Моніторинг педагогічних нововведень / Г. Щекатунова // Рідна школа. - 2009. - № 4. – С. 14-17.

20. Ярошук Л. Г. Основи педагогічних вимірювань і моніторингу якості освіти : критеріально-зорієнтований текст навчальних досягнень магістрів: правила створення і його використання URL : <http://bdpu.org:8080/bitstream/123456789/899/1/Yaroshchuk%20L.%20H.%20Osnovy%20pedahohichnykh%20vymiryuvan%20SA%20B9%20i%20monitorynhu%20ya>

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. www.zakon.gov.ua – сайт Верховної Ради України, законодавча база.
2. www.mon.gov.ua/sms_se – нормативно-методичні матеріали, перелік програм та підручників.
3. <http://kno.rada.gov.ua> – комітет з питань науки і освіти.
4. <http://www.debryansk.ru/> – інформаційно-методичний сайт. Все для управлінців і викладачів.
5. <http://hnpu.edu.ua/> – Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.
6. <http://www.osvita.org.ua> – Освітній портал.
7. http://www.ipkpro.aanet.ru/ipk_texn.html – современные педагогические технологии.
8. http://www.megopu.ru/ininfo/s2_edu-tech.htm – образовательные технологии.
9. http://stuniks.uni.udm.ru/~collor/sem_htm/Pedt_t.shtml – педагогические технологии.

Глосарій

Академічна доброчесність - сукупність етичних принципів та визначених законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під

час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Академічна мобільність - можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Академічна свобода - самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом.

Атестація - це встановлення відповідності результатів навчання (наукової або творчої роботи) здобувачів вищої освіти вимогам освітньої (наукової, освітньо-творчої) програми та/або вимогам програми єдиного державного кваліфікаційного іспиту.

Бакалавр - це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180-240 кредитів ЄКТС.

Вища освіта - сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Вхідний (попередній) контроль знань і вмінь здобувачів вищої освіти проводиться з метою діагностики готовності їх до сприйняття нової дисципліни або її нового розділу в перші години навчальних занять, відведених на її вивчення. На підставі одержаних результатів розробляються заходи індивідуальної роботи зі здобувачами вищої освіти і при необхідності вносяться зміни в освітній процес [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_ospvintiy_protSES_HNPU_2016.pdf]

Дистанційна форма здобуття освіти - це індивідуалізований процес здобуття освіти, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Дуальна форма здобуття вищої освіти - це спосіб здобуття освіти здобувачами денної форми, що передбачає навчання на робочому місці на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації обсягом від 25 відсотків до 60 відсотків загального обсягу освітньої програми на основі договору. Навчання на робочому місці передбачає виконання посадових обов'язків відповідно до трудового договору.

Заклад вищої освіти - окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження

освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Залік – це форма підсумкового контролю, яка передбачає оцінювання засвоєння студентами навчального матеріалу на підставі як поточного (тематичного) і модульного контролю результатів виконання ним певних видів робіт (на практичних, семінарських і лабораторних заняттях), так і результатів виконання індивідуальних завдань [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protzes_HNPU_2016.pdf]

Заочна форма здобуття вищої освіти - це спосіб організації навчання здобувачів вищої освіти шляхом поєднання навчальних занять і контрольних заходів під час короткочасних сесій та самостійного оволодіння освітньою програмою в період між ними.

Здобувачі вищої освіти - особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Індивідуальна освітня траєкторія - персональний шлях у здобутті вищої освіти, що відбудовується, реалізується здобувачем самостійно за підтримкою викладачів з урахуванням власних індивідуальних цілей, потреб, інтересів, здібностей, можливостей, досвіду та ґрунтується на виборі ним форми навчання, темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності, освітніх програм, навчальних дисциплін, рівня складності їхнього вивчення тощо.

Індивідуальний навчальний план студента – це документ, за яким здійснює навчання окремий студент упродовж навчального року. Він містить інформацію про перелік і послідовність вивчення навчальних дисциплін, 31 обсяги навчального навантаження студентів із усіх видів навчальної діяльності та відповідні форми контролю.

Іспит – це основна форма підсумкового контролю засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань та набуття практичних умінь і навичок з окремої навчальної дисципліни [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protzes_HNPU_2016.pdf]

Кваліфікація - визнана уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання);

Кваліфікаційний рівень - структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю компетентностей (результатів навчання), які є характерними для кваліфікацій відповідного рівня [Національна рамка кваліфікацій: Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23.11. 2011 № 1341 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 12.06. 2019 № 509) // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2019-%D0%BF#n2>]

Компетентність - здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Консультація – форма навчального заняття, при якій студент отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

Контрольні заходи – це форма організації освітнього процесу, що визначає відповідність рівня набутих здобувачами вищої освіти знань, умінь та компетентностей вимогам нормативних документів вищої освіти.

Курс (модуль) – частина освітньої програми, яка, зазвичай, є автономною й оцінюється окремо та характеризується конкретним набором результатів навчання і відповідними критеріями оцінювання. Освітня програма, як правило, складається з певної кількості курсів. За навчальним навантаженням студента курс характеризується певною (рекомендовано уніфікованою або кратною) кількістю кредитів ЄКТС. Курс – синонім вітчизняного терміна «навчальна дисципліна / модуль» в освітній програмі.

Курсова робота є одним із видів індивідуальних завдань навчально-дослідницького, творчого чи проектно-конструкторського характеру, який має на меті поглиблення й закріплення знань студентів із відповідної навчальної дисципліни, застосування їх при розв'язанні конкретного фахового завдання й вироблення вміння самостійно працювати з навчальною і науковою літературою, електронно-обчислювальною технікою, лабораторним обладнанням, використовувати сучасні інформаційні засоби та технології.

Лабораторне заняття – це вид навчального заняття, на якому студенти під керівництвом викладача проводять натурні або імітаційні експерименти чи досліді в спеціально обладнаних навчальних лабораторіях з використанням устаткування, пристосованого для умов навчального процесу.

Лекція – це логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, при необхідності, засобами наочності й демонстрацією дослідів [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protsets_HNPU_2016.pdf].

Магістр - це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90-120 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми - 120 кредитів ЄКТС. Освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків.

Мережева форма здобуття вищої освіти - це спосіб організації навчання здобувачів вищої освіти, завдяки якому оволодіння освітньою програмою відбувається за участю закладу вищої освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності,

що взаємодіють між собою на договірних засадах [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>].

Модуляризація – підхід до побудови освітньої програми, за якого її компоненти (курси / навчальні дисципліни) мають однаковий або кратний вимір. [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_ospvintiy_protzes_HNPU_2016.pdf]

Навчальні дисципліни за вибором здобувача вищої освіти або вибіркові навчальні дисципліни – це дисципліни, які вводяться вищим навчальним закладом, а також кафедрами університету з метою задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб студентів, посилення їх конкурентоспроможності та затребуваності на ринку праці та ефективного використання можливостей університету, врахування регіональних потреб тощо. [Положення про вивчення навчальних дисциплін вільного вибору студентів ХНПУ імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/Polozhennya_vilnyy_vybir.pdf]

Національна рамка кваліфікацій - системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів [Національна рамка кваліфікацій: Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23.11. 2011 № 1341 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 12.06. 2019 № 509) // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2019-%D0%BF#n2>]

Науково-педагогічні працівники - це особи, які за основним місцем роботи у закладах вищої освіти провадять навчальну, методичну, наукову (науково-технічну, мистецьку) та організаційну діяльність [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти й науки, що провадиться у вищому навчальному закладі через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження й використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_ospvintiy_protzes_HNPU_2016.pdf]

Освітня діяльність - діяльність закладів вищої освіти, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу.

Освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма - єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може визначати єдину в її межах спеціалізацію або не передбачати спеціалізації.

Очна (денна, вечірня) форма здобуття вищої освіти - це спосіб організації навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять та практичної підготовки не менше 30 тижнів упродовж навчального року [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Підсумковий контроль (атестація) є семестровим і проводиться у формах семестрового іспиту або заліку з конкретної навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою навчальною програмою дисципліни й

у терміни, встановлені робочим навчальним планом та графіком освітнього процесу. За впровадження безсесійної технології оцінювання підсумковий контроль може здійснюватися без обов'язкового складання іспиту й відповідати рубіжному за умови, якщо студент набрав прохідну кількість балів (60 і більше) і не виявив бажання підвищити свою успішність шляхом складання іспиту.

Поточний (тематичний) контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти проводиться протягом семестру на всіх видах навчальних занять з метою оперативного отримання об'єктивних даних про рівень знань, умінь і практичних навичок з навчальної дисципліни.

Практичне заняття – це вид навчального заняття, на якому викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння й навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідно до сформульованих завдань [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protsets_HNPU_2016.pdf]

Результати навчання - знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Семінарське заняття – це вид навчального заняття, на якому викладач організує обговорення студентами питань з попередньо 45 визначених тем робочою навчальною програмою.

Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

Студент – особа, яка зарахована до університету з метою здобуття вищої освіти ступеня молодшого бакалавра, бакалавра чи магістра [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protsets_HNPU_2016.pdf]

Студентоцентроване навчання - підхід до організації освітнього процесу, що передбачає: заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу.

Студентське самоврядування - це право і можливість студентів (курсантів, крім курсантів-військовослужбовців) вирішувати питання навчання і побуту, захисту прав та інтересів студентів, а також брати участь в управлінні закладом вищої освіти [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Форма навчання – це спосіб здійснення освітньої діяльності за ознакою періодичності та часу проведення навчальних занять: очна (денна, вечірня), заочна (дистанційна). Форми навчання можуть поєднуватися.

Форми організації освітнього процесу – навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protzes_HNPU_2016.pdf]

Якість вищої освіти - відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].